

De Dr. P.A. Tiele-Stichting stelt zich ten doel om de wetenschap van het boek in al haar aspecten te bevorderen. Om een nauwere samenwerking tussen alle branches en beroepsgroepen in de wereld van het boek te bewerkstelligen heeft zij een samenwerkingsverband tot stand gebracht waarin wetenschappelijke en marktgelieerde organisaties en instellingen zijn vertegenwoordigd.

AANGESLOTEN ORGANISATIES

Academie der Kunsten, Universiteit Leiden
Bibliotheekstelsel i.o.
Boekwetenschap en handschriftenkunde, Universiteit van Amsterdam, Leerstoelgroep
Book and Digital Media Studies, Universiteit Leiden, Masteropleiding
Drukwerk in de Marge, Stichting KB (Koninklijke Bibliotheek)
Koninklijke Boekverkopersbond KVB (Koninklijke Vereniging van het Boekenvak)
Museum Enschedé
Museum Meermanno
NBV (Nederlandse Boekhistorische Vereniging)
Nederlands Genootschap van Bibliofielen
Nederlandse Vereniging van Antiquaren (NVVA)
NUV (Nederlands Uitgeversverbond)
SGKJ (Stichting Geschiedenis Kinder- en Jeugdletteratuur)
Stichting Handboekbinden
Stichting Lezen
Universiteitsbibliotheek Universiteit van Amsterdam (UBA)
Universiteitsbibliotheek Universiteit Leiden (UBL)
Universiteitsbibliotheek Universiteit Utrecht (UBU)
Universiteitsbibliotheek Vrije Universiteit Amsterdam (UB-VU)

Bestuurslid Susan Derksen kroop op de Tiele-dag ook achter de drukpers.

WETENSCHAPPELIJKE ADVIESRAAD

Prof. dr. J.A.A.M. Biemans
Prof. dr. J.A. Baggerman
Prof. dr. J. Boter
Prof. dr. J.M.H.J. Hemels
Prof. dr. P.G. Hoftijzer
Prof. dr. A.A. den Hollander
Prof. dr. E.A. Kuitert
Prof. dr. T.H.P.M. Thomassen
Prof. dr. G.A. Unger

Donateurs

De Tiele-Stichting wordt niet gesubsidieerd. Donateurs zijn daarom van harte welkom. Zij ontvangen de Nieuwsbrief, worden uitgenodigd voor de Tiele-lezingen en worden op de hoogte gehouden van alle activiteiten van de stichting. Voor een bijdrage van minimaal € 17,50 per jaar wordt u donateur. U kunt zich aanmelden bij het secretariaat van de stichting: info@tiele-stichting.nl.

Sponsors

Amsterdam University Press
Bohn Stafleu van Loghum
Koninklijke Bibliotheek
Nederlandse Taalunie
Museum Meermanno
WPG Uitgevers
De Dr. P.A. Tiele-Stichting is hen zeer erkentelijk voor hun bijdragen.

Nieuwsbrief

De Nieuwsbrief van de Dr. P.A. Tiele-Stichting verschijnt onregelmatig, maar tenminste tweemaal per jaar, onder redactie van Roosmarijn de Groot en Susan Derksen. Berichten en mededelingen kunt u sturen naar het secretariaat van de stichting of mailen naar info@tiele-stichting.nl.

BESTUUR

Voorzitter
Els van Eijck van Heslinga

Secretaris

Susan Derksen

Penningmeester

Andrea Langendoen

Leden

Martijn David
Adriaan van der Weel
Gerlien van Dalen
Jan-Peter Wissink
Marieke van Delft

COÖRDINATOR

Roosmarijn de Groot

COLOFON

DR. P.A. TIELE-STICHTING
Koninklijke Bibliotheek
Postbus 90407
2509 LK Den Haag

T 070 314 02 92
F 070 314 05 12
E info@tiele-stichting.nl
I www.tiele-stichting.nl

KvK AMSTERDAM 41 20 47 37
POSTBANK 59 90 08
FORTIS BANK 83 00 85 084

BASISONTWERP
Yolanda Huntelaar, Amsterdam

DR. P.A. TIELE-STICHTING

Samenwerkingsverband voor Boekwetenschap in Nederland

NIEUWSBRIEF

nr. 25 – november 2015

De Tiele-stichting blikt terug op een halfjaar met geslaagde activiteiten waarin de band met het onderwijs extra werd aangehaald. Zo werd in april de prijs voor de beste scriptie op het gebied van de boekwetenschap uitgereikt, kwamen er alweer veel inzendingen binnen voor de scriptieprijs van 2015 en werd er door de promovendi van de Tiele-hoogleraren hard gewerkt aan het Boeketje Boekwetenschap. Bovendien werd de website versterkt met extra onderzoeksvoorstellen en een hernieuwd onderwijsoverzicht van alle boekgerelateerde opleidingen in Nederland en Vlaanderen. Bezoek onze website vooral regelmatig, hierop vindt u steeds het laatste nieuws over boekwetenschap en de activiteiten van de Tiele-Stichting.

AANKONDIGING TIELE-LEERSTOELENDAG

Op 11 december 2015 vindt de Tiele-Leerstoeleendag plaats. Hier presenteren de Tiele-hoogleraren en hun promovendi hun onderzoek in uiteenlopende presentaties. Prof. Adriaan van der Weel vertelt over het project E-Read, waarvoor hij de verschillen tussen lezen van het scherm of uit een boek onderzoekt. Zijn promovendus Peter Verhaar doet onderzoek naar het gebruik van kwantitatieve methoden voor de interpretatie van poëzie. Trude Dijkstra introduceert haar promotieonderzoek over de impact van China op de cultuur van de Nederlandse Republiek in de Gouden eeuw aan de hand van een verscheidenheid aan gedrukte bronnen. Hans Oldewarris promoveert bij Paul Hoftijzer met zijn onderzoek naar uitgeverij Kosmos in de eerste helft van de twintigste eeuw. Kortom, het belooft weer een afwisselende middag te worden.

AANKONDIGING TIELE-LEZING

Het jaarlijkse symposium van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak wordt georganiseerd op 24 november in het Stadsarchief Amsterdam. Het thema van dit jaar is *Big Data*. Wat is het, wat zijn de trends, welke data zijn er beschikbaar binnen en buiten het boekenvak? De Tiele-lezing wordt dit jaar gehouden door Jeffrey van der Hoeven, werkzaam bij de Koninklijke Bibliotheek. Het World Wide Web begint steeds ondoorgroenderlijker te worden. De omvang en samenhang van informatie is moeilijk te bevatten. Dat kan anders door het gebruik van Linked Open Data (LOD) en in deze lezing wordt uitgelegd hoe.

Tijdens het KVB-symposium wordt alweer het vijfde Boeketje Boekwetenschap gepresenteerd, getiteld *Van Boekenvak tot Informatieketen*. Promovendi Irene Schrier, Rindert Jagersma en Eric Geleijns stellen ons voor aan een aantal bijzondere personen die een opvallende rol hebben gespeeld in de ontwikkeling van de boekdrukkunst in de zeventiende en achttiende eeuw. Promovenda Fleur Praal gaat in op de uitdagingen voor academisch publiceren in de humaniora en Elsbeth Kwant belicht de recente veranderingen in het boekenvak. Daarnaast bevat de bundel de Tiele-Lezing van 2014, waarin Marieke van Delft laat zien welke interessante nieuwe mogelijkheden het digitaliseren en beschikbaar stellen van collecties kan bieden. Het Boeketje is vanaf 24 november verkrijgbaar via de Tiele-Stichting en Amsterdam University Press.

Waar?

Zaal B/C, Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.

Hoe laat?

11 december 2015, de middag start om 13.30 uur en we sluiten rond 16.00 uur af met een borrel.

Aanmelden?

U kunt zich uiterlijk aanmeldingen t/m woensdag 9 december.

ACTIVITEITEN VAN AANGESLOTENEN

Oude Boeken – Nieuwe Media

In het najaar van 2016 en de eerste helft van 2017 wordt er een reizende tentoonstelling georganiseerd door de Vlaamse Erfgoedbibliotheek (Antwerpen) en de Koninklijke Bibliotheek (Den Haag) over de verrassende overeenkomsten tussen huidige digitale en sociale media met het gedrukte boek uit de vroege zestiende eeuw. De tentoonstelling wordt georganiseerd in het kader van het gastlandschap van Nederland en Vlaanderen op de Frankfurter Buchmesse in 2016. Na een opening in Göttingen reist de tentoonstelling af naar Den Haag en Antwerpen. De expositie dompelt de bezoeker onder in een virtuele opstelling die uitnodigt tot kijken, luisteren, browsen, swipen, scannen en tweeten. Zo ontdekt de bezoeker welke impact een nieuw medium heeft op de maatschappij en hoe hij zelf impact heeft op de ontwikkeling van zo'n medium. Verdere informatie: Maartje de Wilde, e-mail: maartje@vlaamse-erfgoedbibliotheek.be

Het Jaar van het Boek

Om de belangrijke rol van het boek – voor de maatschappij, voor de wetenschap en voor mensen persoonlijk – onder de aandacht te brengen hebben de CPNB, de KB, UvA Bijzondere Collecties, het Letterkundig Museum en de Stichting Lezen/Leescoalitie gezamenlijk 2016 uitgeroepen tot Jaar van het Boek. Het hele jaar zal de rol van het boek met tal van activiteiten worden gevierd. Zo is er een Top 100 van belangrijkste boeken samengesteld en zal in het najaar van 2016 de verkiezing van het Belangrijkste Boek gaan plaatsvinden. Mensen kunnen daarbij online stemmen op een van de boeken uit de Top 100 of zelf een eigen 'belangrijkste boek' voordragen. Daarnaast zullen er door het hele land feestelijke evenementen rondom het boek worden georganiseerd. Voor meer informatie: www.2016jaarvanhetboek.nl

Kijk voor meer activiteiten op Tiele-stichting.nl

VERSLAG TIELE-DAG EN SCRIPTIEPRIJS

Op vrijdag 24 april 2015 werd de Tiele-dag georganiseerd in het Grafisch Werkcentrum Amsterdam. Ter gelegenheid van het jubileum van Stichting Drukwerk in de Marge stonden drukkers en drukwerk deze middag centraal.

Na een welkomstwoord door middagvoorzitter Roosje Keijser reikte juryvoorzitter Erik Geleijns de Tiele-Scriptieprijs 2014 uit. De jury had dit jaar veel te lezen: er werden maar liefst 21 scripties ingestuurd. De winnende inzending, getiteld *Mrs. Humphry Ward is sedert jaren geen onbekende. The translation and publication of Mary Augusta Ward's novels in the Netherlands, 1888–1924*, werd door de jury omschreven als een 'omvangrijk, origineel onderzoek waarbij een paar leden van een nog niet vaak belichte groep in de boekgeschiedenis, namelijk de vertalers en vertaalsters, centraal staan.'

De rest van de middag stond in het teken van het 40-jarig bestaan van Stichting Drukwerk in de Marge. Roosje Keijser belichtte de geschiedenis van deze stichting, waarbij duidelijk werd hoe veel er sinds de oprichting ervan bereikt is. Grappig genoeg is de belangstelling voor kleinschalig drukken in dit digitale tijdperk juist enorm toegenomen, waardoor de stichting populairder is dan ooit.

Kees Thomassen van Drukkerij de Uitvreter had ter voorbereiding van zijn presentatie de prachtigste projecten die in 40 jaar door Drukwerk in de Marge zijn uitgevoerd tevoorschijn gehaald. Zijn boeiende verhaal vol anekdotes werd geïllustreerd door een prachtige fotopresentatie en maakte dat bij menig toehoorder de handen jeukten om ook eens zo'n mooi project te beginnen.

Ze moesten echter nog even wachten, want er viel nog meer te leren. Martin Veltman en Corine Elemans vertelden over de ontstaansgeschiedenis van het Grafisch Werkcentrum, en over de vele creatieve projecten die er op dit moment worden uitgevoerd. Hun verhaal werd afgesloten met een promotiefilmpje *Step Away from the Computer*. Het filmpje is te zien op grafischwerkcentrum-amsterdam.nl.

Toen de presentaties voorbij waren konden de aanwezigen onder het genot van een geheel verzorgde borrel hun mouwen opstropen om zelf achter de drukpers te kruipen: speciaal voor deze middag waren twee persen voorzien van een prachtig gezette herinneringsposter die in twee kleuren werd afgedrukt.

WINACTIE

De eerste Nieuwsbrief verscheen in oktober 2003, het jaar dat de Tiele-Stichting haar vijftigjarige jubileum vierde. Acht jaar later heeft u alweer de 25ste editie in uw handen. De Tiele-Stichting wil dit graag vieren! We verloten daarom een boekenpakket onder degenen die meedoen met de actie. Deze bestaat sowieso uit *Geschiedenis van de Tiele-Stichting 1953–2003* door Hannie Goinga en *Colorito: de kunst van het kleurendrukken*, beiden samengesteld ter gelegenheid van het toenmalige jubileum. Het derde boek kiest u uit de reeks Bijdragen tot de Geschiedenis van de Nederlandse Boekhandel. De reeks BGNB wordt uitgegeven onder auspiciën van de Tiele-Stichting. Er verschenen inmiddels zestien boeken in de serie, waarvan een aantal titels inmiddels in vorm van een E-book te verkrijgen is. Hoe maakt u kans? Op walburgpers.nl vindt u alle edities waaruit u kunt kiezen onder 'Series'. Stuur de titel van uw favoriete boek over boeken, met een korte motivatie, naar info@tiele-stichting.nl.

VOLG DE TIELE-STICHTING OP FACEBOOK

Om een breder publiek op de hoogte te kunnen houden van de activiteiten van de Tiele-Stichting, zijn we ook te volgen op Facebook. De Facebook-pagina wordt gebruikt voor nieuws en mededelingen over de Tiele-Stichting, aankondigingen van relevante tentoonstellingen, publicaties en symposia, en voor het delen van foto's van Tiele-activiteiten. De Tiele-Stichting is erg blij met berichten en reacties van haar leden, en eigenlijk van iedereen die het boek een warm hart toedraagt. De pagina is te vinden via de zoekbalk op de Facebook-homepage. Door op 'Like'/'Vind ik leuk' te klikken, verschijnen nieuwe berichten van de Tiele-Stichting automatisch tussen de andere berichten op de hoofdpagina.

Wipneus, Pim en leesbevordering

Het moet in 1966 geweest zijn. Ik zat in de vierde klas van de St. Aloysiuschool in Maastricht, bij de broeders van Wijck. Een aantal broeders schreef onder het pseudoniem van Wijckmade, tussen 1948 en 1985, een veertigtal verhalen over Wipneus en Pim. Ik was negen, speelde graag buiten, ging graag voetballen en dat deed ik veel liever dan een boek lezen. Ik kan me niet herinneren dat ik boeken las. Die waren er ook nauwelijks bij ons thuis. Broeder Alfried was de meester van de vierde klas en de schrijver van *Wipneus, Pim en de toverfluit* dat in 1966 verscheen, uitgegeven door uitgeverij Schenk. Op een ochtend kwam hij de klas in met een stapel proefdrukken. En wij mochten gaan lezen en de zetfouten er uit halen. Onze meester een echte schrijver en wij die mochten helpen. Er werd met plezier gelezen en hard gewerkt. We vonden een boel zetfouten. Het was een grappig en spannend verhaal en we waren trots op onze meester. Vanaf dat moment werd ik lid van de bibliotheek en ben ik zowat alle boeken van Wipneus en Pim gaan lezen. Nu ben ik Broeder Alfried dankbaar dat hij mij aan het lezen heeft gekregen. Lezen is belangrijk voor de taalontwikkeling en daarmee de onderwijskansen van kinderen. Openbare bibliotheken in Nederland hebben zich de afgelopen vijftig jaar krachtig ontwikkeld tot uitleenbibliotheken. Bijna een halve eeuw later verlaat een kwart van de kinderen de basisschool met twee jaar taalachterstand, een catastrofaal getal. Bibliotheken hebben hun bakens verzet en zetten volop in op het stimuleren van lezen. Bij kinderen van jongs af aan en bij volwassenen die op achterstand staan, samen met de St. Lezen en de St. Lezen en Schrijven en tal van andere partners. Gelukkig zet de minister Bussemaker van Onderwijs ook volop in op een geletterde samenleving met haar beleid 'Tel mee met taal'. Dat is hard nodig, want niet elk kind heeft een meester die ook schrijver is van Wipneus en Pim.

Jos Debeij
Directie Bibliotheekstelsel KB